

- 1 תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף פח עמוד א
- 2 החובל בעבד כנעני של אחרים - חייב וכו'. מאי טעמא דרבי יהודה? אמר קרא: כי ינצו אנשים יחדיו איש ואחיו, במי
 3 שיש לו אחוה, יצא עבד שאין לו אחוה. ורבנן? אחיו הוא במצות. אלא מעתה, לר' יהודה - זוממי עבד לא יהרוגו,
 4 דכתיב: ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו! אמר רבא אמר רב ששת, אמר קרא: ובערת הרע מקרבך, מכל
 5 מקום. אלא מעתה, לרבנן - עבד יהא כשר למלכות! אמרי: ולטעמיה, תיקשי לך גר לדברי הכל! אלא, אמר קרא:
 6 מקרב אחיך, ממובחר שבאחיך. אלא מעתה, לרבנן - יהא עבד כשר לעדות, דכתיב: והנה עד שקר העד שקר ענה
 7 באחיו! אמר עולא: עדות לא מצית אמרת, אתיא עדות בקל וחומר מאשה: ומה אשה שהיא ראויה לבא בקהל -
 8 פסולה לעדות, עבד שאינו ראוי לבא בקהל - אינו דין שפסול לעדות. מה לאשה שכן אינה ראויה למילה, תאמר
 9 בעבד שהוא ראוי למילה? קטן יוכיח, שישנו במילה ופסול לעדות. מה לקטן שאינו במצות, תאמר בעבד שהוא
 10 במצות? אשה תוכיח, שישנה במצות ופסולה לעדות. וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה, הצד
 11 השוה שבהן - שכן אינן בכל המצות ופסולין להעיד, אף אני אביא את העבד - שאינו בכל המצות ופסול להעיד. מה
 12 להצד השוה שבהם שכן אינו איש, תאמר בעבד שהוא איש? אלא תיתי מגזלן. מה לגזלן שכן מעשיו גרמו לו,
 13 תאמר בעבד שאין מעשיו גרמו לו? אלא תיתי מגזלן ומחד מהנך. מר בריה דרבינא אמר, אמר קרא: לא יומתו
 14 אבות על בנים, לא יומתו על פי אבות שאין להם חיים בנים, דאי ס"ד כדאמרינן: לא יומתו אבות על בנים - בעדות
 15 בנים, לכתוב רחמנא לא יומתו אבות על בניהם, מאי בנים? ש"מ: דלא יומתו ע"פ אבות שאין להם חיים בנים. אלא
 16 מעתה, ובנים לא יומתו על אבות, ה"נ לא יומתו ע"פ בנים שאין להם חיים אבות, אלא גר ה"נ דפסול לעדות! אמרי:
 17 הכי השתא, גר נהי דאין לו חיים למעלה, למטה יש לו חיים, לאפוקי עבד דאין לו חיים לא למעלה ולא למטה, דאי
 18 סלקא דעתך גר פסול לעדות, לכתוב רחמנא לא יומתו אבות על בניהם לכדאמרינן: לא יומתו בעדות בנים, ונכתוב
 19 רחמנא ובנים לא יומתו על אבות, דשמעת מינה תרי: חדא, לא יומתו בנים בעדות אבות, ואידך, לא יומתו על פי
 20 בנים שאין להם חיים אבות, ועבד נפקא ליה בקל וחומר מגר: ומה גר דלמעלה הוא דאין לו חיים אבל למטה יש לו
 21 חיים - פסול לעדות, עבד שאין לו חיים לא למעלה ולא למטה - אינו דין שיהא פסול לעדות! אלא מדכתב רחמנא
 22 לא יומתו אבות על בנים, דמשמע: לא יומתו על פי אבות שאין לו חיים בנים, שמע מינה: עבד שאין לו חיים לא
 23 למעלה ולא למטה - הוא דפסול לעדות, אבל גר כיון דיש לו חיים למטה - כשר לעדות. וכ"ת, לכתוב רחמנא ובנים
 24 לא יומתו על אבותיהם, למה לי דכתב רחמנא ובנים לא יומתו על אבות, דמשמע: לא יומתו על פי בנים שאין להם
 25 חיים אבות? אידי דכתב לא יומתו אבות על בנים, כתב נמי ובנים לא יומתו על אבות.
- 26 תוספות מסכת בבא קמא דף פח עמוד א
- 27 דכתיב כאשר זמם לעשות לאחיו - תימה דתקשה ליה לרבי יהודה מרבית ואונאה וגונב נפש דבכולהו כתיב אחיו
 28 ובצדקה נמי כתיב אחיך האביון ומיהו קצת משמע בפרק קמא דגיטין (דף יב.) דאין כל כך חובה ליתן צדקה לעבד
 29 דאמר דרשב"ג סבר יכול העבד לומר לרבו בשני בצורת או פרנסני או הוציאני לחירות כי היכי דחזו לי אינשי
 30 ומרחמי עליי וגונב נפש נמי לא מחייב בעבד אפי' לרבנן דמבני ישראל כתיב ובהנחנקין (סנהדרין דף פו.) מייתי
 31 התם פלוגתא דר' יהודה ורבנן דהכא ורבית ואונאה נמי אין קנין לעבד בלא רבו.
- 32 יהא עבד כשר לעדות - תימה הא ילפינן בכל דוכתא ג"ש דלה לה מאשה וכ"ת דאתי אחין ומרבה עבד ומפיק מג"ש
 33 א"כ גם מק"ו דקאמר נפיק וי"ל דכי גמרינן לה לה מאשה היינו להחמיר על העבד לעשותו כישראל לכל הפחות
 34 במצות שהאשה חייבת אבל לגרעו מאיש ולפסולו לעדות כאשה לא נלמוד דמן הדין כשר הוא לעדות דכתיב ועמדו
 35 שני האנשים והאי איש הוא ועובד כוכבים אף על גב דאיש הוא מ"מ אין אחיו אבל עבד שהוא איש ואחיו במצות
 36 ליתכשר ורש"י פירש בפ"ק דגיטין (דף יא) גבי שטרות העולין בערכאות של נכרים כשרים לעדות מן התורה
 37 ושמעתין לא מוכחא הכי.
- 38 שכן אינה במילה - אף על גב דלא שייכא במילה פירכא היא וי"מ דאין מצווה למול את בנה וליתא דא"כ מאי קאמר
 39 קטן יוכיח.

- 1 רמב"ם הלכות עדות פרק ט הלכה א
- 2 עשרה מיני פסלות הם כל מי שנמצא בו אחד מהן הרי הוא פסול לעדות, ואלו הן: הנשים, והעבדים, והקטנים,
3 והשוטים, והחרשים, והסומים, והרשעים, והבזויין, והקרובין, והנוגעין א בעדותן, הרי אלו עשרה .
- 4 הלכה ב- נשים פסולות לעדות ב מן התורה שנאמר על פי שנים עדים לשון זכר ולא לשון נקבה .
- 5 הלכה ג-וכן הטומטום והאנדרוגינוס פסולין מפני שהן ספק אשה, וכל מי שהוא ספק כשר ספק פסול הרי הוא פסול
6 שאין העד בא אלא להוציא ממון על פיו או לחייב על פיו ואין מוציאין ממון מספק ואין עונשין מספק דין תורה .
- 7 הלכה ד-העבדים פסולין לעדות מן התורה, שנאמר ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו מכלל שאחיו כמוהו מה
8 אחיו בן ברית אף העד בן ברית קל וחומר לעכו"ם אם עבדים שהן במקצת מצות פסולין העכו"ם לא כל שכן .
- 9 הלכה ה-מי שחציו עבד וחציו בן חורין פסול .
- 10 הלכה ו-כל מי שנשתחרר והרי הוא מחוסר גט שחרור פסול, עד שיגיע גט לידו ויעשה מכלל בני ברית ואחר כך
11 יעיד .
- 12 הלכה ז-הקטנים פסולין לעדות מן התורה שנאמר בעדים ועמדו שני האנשים אנשים ולא קטנים, אפילו היה הקטן
13 נבון וחכם הרי הוא פסול עד שיביא שתי שערות אחר שלש עשרה שנה גמורות, ואם הגיע לעשרים שנה ולא הביא
14 שתי שערות ונולד בו סימן מסימני סירוס הרי זה סריס ויעיד, ואם לא נולד בו לא יעיד עד רוב שנותיו כמו שבארנו
15 בהלכות אישות .
- 16 הלכה ח-קטן שהגיע לכלל שנותיו שנראו בו סימני בגרות מלמעלה אינו צריך בדיקה, ואם לאו אין מקבלין עדותו עד
17 שיבדק, ובן שלש עשרה שנה ויום אחד שהביא שתי שערות ואינו יודע בטיב משא ומתן אין עדותו בקרקעות
18 מפני שאינו מדקדק בדברים שהרי אינו יודע, אבל בעדות מטלטלין מקבלין עדותו הואיל והוא גדול .
- 19 הלכה ט-השוטה פסול לעדות מן התורה לפי שאינו בן מצות, ולא שוטה שהוא מהלך ערום ומשבר כלים וזורק
20 אבנים בלבד, אלא כל מי שנטרפה דעתו ונמצאת דעתו משובשת תמיד בדבר מן הדברים אף על פי שהוא מדבר
21 ושואל כענין בשאר דברים הרי זה פסול ובכלל שוטים יחשב, הנכפה בעת כפייתו פסול ובעת שהוא בריא כשר,
22 ואחד הנכפה מזמן לזמן או הנכפה תמיד בלא עת קבוע, והוא שלא תהיה דעתו משובשת תמיד שהרי יש שם
23 נכפים שגם בעת בריאותם דעתם מטרפת עליהם, וצריך להתיישב בעדות הנכפין הרבה.
- 24 רדב"ז הלכות עדות פרק ט הלכה א
- 25 א - ב] עשרה מיני פסולות וכו' נשים פסולות לעדות וכו'. מבואר בפרק שבועת העדות ובפרק החובל. ובסיפרי
26 יליף לה מג"ש נאמר כאן ועמדו שני האנשים ונאמר שם על פי שני עדים מה כאן אנשים אף להלן אנשים ולא נשים.
27 וקשיא לי על דברי רבינו היכי שביק דרשא דתלמודא ועביד דרשא מדעתיה וכ"ת דאיתא להך דרשא בשום דוכתא
28 קשה דמשמעו דקרא לא הוי לשון זכר ולא לשון נקבה ואי משום דכתיב שנים והוא משמע לשון זכר לא סגי דלא
29 כתיב שנים להקיש שלשה לשנים ותו דכל התורה בלשון זכר נאמרה. ולפיכך אני סובר דלעולם כוונת רבינו על
30 הג"ש האמורה בסיפרי אלא ה"ק שדרשו לקרא שנאמר על פי שנים עדים לשון זכר ולא לשון נקבה מדכתיב ועמדו
31 שני האנשים, ועדיין צ"ע :
- 32 הלכה ד
- 33 ד] העבדים פסולין וכו'. פ' החובל מייתי לה ומסיק תלמודא הצד השוה שבהם כלומר אשה וקטן שכן אינם בכל
34 המצות ופסולין להעיד אף אני אביא את העבד שאינו בכל המצות ופסול להעיד ואף על גב דהדר פריך על מה הצד

- 1 השוה שבהם שאינם איש תאמר בעבד שהוא איש מ"מ סמך עלה כיון דסוף סוף מסיק דעבד פסל לעדות מקרא
2 אחרינא זו יותר פשוטה ואפשר שהדרשא שכתב רבינו היא במקום אחר וטעמא משום דהוי עדות שאי אתה יכול
3 להזימה דבעינן אחיו כמוהו ממש שהוא בן ברית לכל המצות לאפוקי עבד שאינו כמוהו ממש. ועדיין צריך תלמוד
4 מ"מ למדנו שהעבדים והעכו"ם פסולין לעדות מן התורה כאשר כתב רבינו ואין נראה כן דעת רש"י בגיטין על משנת
5 כל השטרות העולין בערכאות של עכו"ם :
- 6 הלכה ז
- 7 [ז] הקטנים פסולים לעדות וכו'. משמע דפשיטא ליה דועמדו שני האנשים בעדים איירי וא"כ אמאי לא מפקינן מהאי
8 קרא נמי נשים אנשים ולא נשים אנשים ולא קטנים דכל היכא דאיכא מיעוטא ממעטינן כל מילי ולמה הוצרך רבינו
9 להביא קרא אחרינא לפסול את הנשים. ובמאי דכתיבנא לעיל אתי שפיר דלעולם אקרא דועמדו שני האנשים סמיך
10 ולא מייתי הך קרא אלא לגלות על הג"ש דלא תימא ועמדו שני האנשים בבעלי דינין איירי מדלא כתיב ואשר להם
11 הריב:
- 12 לחם משנה הלכות עדות פרק ט
- 13 [ד] העבדים פסולים לעדות וכו'. כתב הרב כ"מ דדרשא זו שכתב רבינו צ"ע היכא איתא. ואני אומר לא לבד זה
14 קשה דלא מצאנוה בגמ' אבל קשה יותר ששם בגמרא נאמר בהפך דבפ' החובל (דף פ"ח א) הקשו לרבי יהודה
15 דאמר דהחובל בעבד כנעני של אחרים פטור מן הבושת משום דאמר קרא כי ינצו אנשים יחדו איש ואחיו ועבד לאו
16 בכלל אחיו הוא אלא מעתה לר' יהודה זוממי עבד לא יהרגו דכתיב ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו ותירצו
17 אמר קרא ובערת הרע מקרבך מ"מ ע"כ והשתא תימה על דברי רבינו חדא דלרבנן דקי"ל כוותייהו עבד נכנס בכלל
18 אחיו ולא הקשו קושיא זו בגמרא אלא לר' יהודה דוקא ואם כן איך כתב רבינו דעבד אינו נכנס בכלל אחיו הא לרבנן
19 גבי בשת אמרי דנכנס ורבינו פסק כרבנן בהל' חובל ומזיק ועוד דא"כ תיקשי לרבנן הקושיא דהקשו בגמ' לר' יהודה
20 א"כ זוממי עבד לא יהרגו כיון דאינו נכנס בכלל אחיו אלא מאי אית לן למימר כיון דאמר קרא ובערת הרע מקרבך
21 מ"מ א"כ גלי קרא דנכנס בכלל אחיו א"כ אין ראייה לדברי רבינו ועוד דהיה לו לרבינו מקרא דהנה עד שקר
22 העד שקר ענה באחיו דהביאוהו שם בגמ' להאי קרא גבי עדות וא"כ דברי רבינו תמוהים מכל פנים וצ"ע:
- 23 תוספות מסכת שבועות דף כט עמוד ב
- 24 שבועת העדות נוהגת באנשים אבל לא בנשים - בריש פרק שבועת העדות נפקא לן מועמדו שני האנשים אם כן
25 אשה פסולה לדון דהא תנן פ' בא סימן (נדה ד' מט: ושם) כל הכשר לדון כשר להעיד והא דכתיב (שופטים ד) והיא
26 שפטה את ישראל איכא למימר שהיתה מלמדת להם הדינים א"נ לפי שהיתה נביאה היו מקבלים אותה עליהם וכן
27 יש בירושלמי מעתה שאין האשה מעידה אינה דנה מיהו תימה דספ"ק דב"ק (ד' טו. ושם) ובקדושין (ד' לה.)
28 דרשינן מאשר תשים לפניהם דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל הדינים ואי אשה פסולה לדון הא לא מיירי לפניהם
29 אלא בכשרים לדון כדדריש פרק המגרש (גיטין ד' פח: ושם) לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים לפניהם ולא לפני
30 הדיוטות וי"ל דקרא איירי בתרווייהו בדיינים ובנידונים וממעט עובדי כוכבים והדיוטות משום דלפניהם קאי אאלהים
31 דמשמע מומחין וקאי נמי אנידונין וכל ישראל האנשים ונשים בכלל זה.
- 32 תוספות מסכת שבועות דף ל עמוד א
- 33 שבועת העדות מנהני מילי - תימה אמאי צריך קרא דעבד פסול לעדות בפ' החובל (ב"ק דף פח.). מלא יומתו אבות
34 על בנים תיפוק ליה משום דגמרינן לה לה מאשה.
- 35 תוספות מסכת זבחים דף קג עמוד א

- 1 אין לי אלא עולת איש גרים נשים ועבדים מנין - משמע מחד קרא הוה ממעטינן נשים ועבדים ודין הוא דהא ילפינן
- 2 מהדדי בג"ש דלה לה מאשה והקשה הר"ר חיים דפרק החובל (ב"ק דף פח.) מצריך תרי קראי גבי עדות חד
- 3 למעוטי נשים וחד למעוטי עבדים וי"ל דגבי מצות הוא דילפינן מהדדי בג"ש דלה לה אבל גבי עדות לא שייך למילף
- 4 דאין תלוי בנאמנות שהרי משה ואהרן לא מעידין לא משום דלא מהימני הלכך היכא דגלי גלי.
- 5 רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יג הלכה יא
- 6 כשם שמלין ומטבילין את הגרים כך מלין ומטבילין את העבדים הנלקחים מן העכו"ם לשם עבדות, הלוקח עבד מן
- 7 העכו"ם וקדם א העבד וטבל לשם בן חורין קנה עצמו, והוא שיאמר בעת טבילה הריני טובל בפניכם לשם גירות,
- 8 ואם טבל בפני רבו אינו צריך לפרש אלא כיון שטבל נשתחרר לפיכך צריך רבו לתקפו במים עד שיעלה והוא תחת
- 9 שיעבודו ומודיעו בפני הדיינין שלשם עבדות מטבילו, ואין העבד טובל אלא בפני שלשה וביום כגר שמקצת גירות
- 10 הוא .
- 11 הלכה יב- כשישתחרר העבד צריך טבילה אחרת בפני שלשה ביום שבו תיגמר גירותו ויהיה כישראל, ואין צריך
- 12 לקבל עליו מצות ולהודיעו עיקרי הדת שכבר הודיעוהו כשטבל לשם עבדות
- 13 גר"ח שם, ומעשה רוקח או שו"ת אבמ"ז יו"ד שנ
- 14 שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן שנ
- 15 (א) יבמות (מ"ז ע"ב) במקום שהנדה טובלת שם גר ועבד משוחרר טובלים. ותמוה כמו שהקשו בתוס' דבהשולח
- 16 בכותב שטר אירוסין לשפחתו ואמר לה צאי בו והתקדשי בו משמע דעבד משוחרר א"צ טבילה עיין שם. ועוד
- 17 בקידושין (ס"ב ע"ב) נותן פרוטה לשפחתו ואמר לה התקדשי לאחר שאשחררך ה"נ דהוי קידושין דלא הוי דבר
- 18 שלא בא לעולם דבידו לשחררה. ואי צריכה טבילה א"כ מי יימר דמזדקקי לה תלתא כדאמר התם בגר. מיהו לדעת
- 19 התוס' (מ"ה ע"ב) ד"ה מי והפוסקים דטבילה אינו מעכב בה שלשה בדיעבד לא קשה משם. אך ההוא דגיטין קשה :
- 20 (ב) ולולי דמסתפינא הוה אמינא לחלק בין עבד לשפחה דשפחה היא מחויבת במצות כמו הישראלית. אך שאסורה
- 21 להינשא לבן חורין משום שהיא שפחה והיא מכורה ממכר עולם על כרחא. אם כן אסורה לבן חורין. אבל
- 22 כשנשתחררה ואין עלי' שיעבוד שוב היא ישראלית שמחויבת במצות כנשי ישראל. וממילא סגי לה בטבילה קמייתא
- 23 שטבלה לשם שפחה שהרי לא הוסיף לה השיחרור חיוב מצות. אבל עבד שאינו מחויב במצות כישראל. ע"כ אף
- 24 כשנשתחרר במה יתחייב באותם מצות דטבילה קמייתא לא חייבוהו באותם מצות ע"כ צריך טבילה מחדש. וכיון
- 25 שאינו מחויב במצות כבן חורין ע"כ אסור בישראלית שעדיין שם עבד עליו במה שאינו מחויב במצות שאר זכרים:
- 26 תוספות מסכת גיטין דף מ עמוד א
- 27 שרבו הניח לו תפילין - ולא משום דלא מיעביד ליה איסורא דמברך עליהן ואיכא ברכה לבטלה דהא סוכה לולב
- 28 ושופר וכמה מצות עשה שהנשים מברכות אלא משום דאין עבדים רגילים בתפילין ואי לאו דשחרריה לא הוה מנח
- 29 ליה.
- 30 רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יד הלכה י
- 31 העכו"ם אין אסורים עליהם משום ערוה אלא אמו ואשת אביו ואחותו מאמו ואשת איש וזכר ובהמה כמו שיתבאר
- 32 בהלכות מלכים ומלחמותיהן, אבל שאר עריות מותרין להן .
- 33 הלכה יא- עכו"ם שנתגייר ועבד שנשתחרר הרי הוא כקטן שנולד וכל שאר בשר שהיו לו כשהוא עכו"ם או כשהוא
- 34 עבד אינן שאר בשר, ואם נתגייר הוא והם אינו חייב על אחת מהם משום ערוה כלל.

- 1 רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יד הלכה יז
- 2 העבד מותר לישא אמו כשהוא עבד ואין צריך לומר בתו ואחותו וכיוצא בהן, שכבר יצא מכלל עכו"ם ואין העריות
- 3 האסורות על העכו"ם אסורות עליו ולא בא לכלל ישראל כדי שיאסרו עליו עריות האסורות על הגרים .
- 4 הלכה יח- ויראה לי שאם בא העבד על הזכור ובהמה יהרגו, שאיסור שתי עריות אלו שוה בכל האדם. +/השגת
- 5 הראב"ד/ שאם בא העבד וכו'. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ זה לא צריך אפילו לתינוקות וכי משום קורבה נאסרו אלו
- 6 שיהיו אלו מרוחקים וכל עונשים שבתורה הרי הן מזהרות כישראל הנקבות עכ"ל +.
- 7 הלכה יט- עבדים שנשתחררו הרי הן כגרים כל שאסור לגרים אסור להן וכל המותר לגרים מותר להן, נותן אדם
- 8 שפחתו לעבדו או לעבד חברו, ומוסר שפחה אחת לשני עבדים לכתחלה ואין צריכין שום דבר אלא הרי הן
- 9 כבהמות, ושפחה שהיא מיוחדת לעבד או שאינה מיוחדת אחת היא לפי שאין אישות אלא לישראל או לעכו"ם על
- 10 העכו"ם אבל לא לעבדים על העבדים ולא לעבדים על ישראל.
- 11 רמב"ם הלכות גניבה פרק ט הלכה ו
- 12 אחד הגונב את הגדול או הגונב את הקטן בן יומו שכלו לו חדשיו בין זכר בין נקבה בין שהיה הגנב איש או אשה
- 13 הרי אלו נהרגין שנ' גונב נפש מכל מקום, ואחד הגונב את ישראל או שגנב גר או עבד משוחרר שנ' נפש מאחיו
- 14 ואלו בכלל אחינו בתורה ובמצות הן, אבל הגונב את העבד או מי שחציו עבד וחציו בן חורין פטור.
- 15 חידושי הרמב"ן מסכת שבועות דף ל עמוד א
- 16 גמ' וכי תימא כל כבודה בת מלך פנימה. כתב הרב הלוי ז"ל דמהכא שמעינן דנשים יקרות דאית להו דינא לא
- 17 מזלזלינן בהו למיתי לבית דין אלא משדרינן להו על ידי שלוחי בית דין, ודביתהו דרב הונא לא רצתה שימנו לה
- 18 שליח ואלו רצתה הרשות בידה, ואמר שכן היה דן רבו רבינו יצחק ז"ל ואין זו ראייה לדין זה מפני שיש לומר דלא
- 19 קיימא אמסקנא, ועוד דדילמא הכי קאמר אין דרך הנשים לבא לב"ד משום דלאו כבודן הוא כדכתיב כל כבודה בת
- 20 מלך פנימה, אלא שכבר הורה הרב וקבלה מרבו לפי מה שהעיד הרב ז"ל.
- 21 וחזינא פלוגתא בי דייני, איכא מאן דאמר אי בעי איניש דלא למייתי לדינא מצי איהו גופיה למנויה שליח בעדים
- 22 למטען בשבילו בב"ד, ואית ליה ראייה מדאמרינן בירושלמי במסכת סנהדרין (פ"ב ה"א) גבי כהן גדול דתנן דנין
- 23 אותו ואקשינן התם וימנה אנטלר הגע עצמך שנתחייב שבועה ואנטלר נשבע אלמא מצי לשווייה שליח, ורב נתן בעל
- 24 הערוך ז"ל כך כתב מהא שמעינן דיכול הנתבע למנויי אנטלר וכו' וכן כתב רבינו חננאל ז"ל, ואיכא דפליג ואמר אינו
- 25 רשאי שלא תהא סנהדרי שומעת מפי התורגמן טענות של שקר, והתם משום יקרא דכהן גדול ושלא לבזותו דכתיב
- 26 וקדשתו, וכן כתב רבינו הגדול ז"ל בתשובתו שאין נתבע רשאי למנות שליח, וכן נמצא בתשובה לרבינו סעדיה גאון
- 27 ז"ל, וכן הנשים אפי' יקרות בדיון זה ולא ויתר להן רבינו ז"ל אלא לשגר להן שלוחי בית דין כגון סופרי הדיינין ולטעון
- 28 מפיהן אבל למסור טענות לאחרים לא, וכן נראה בתלמיד חכם שתורתו אומנתו וזילא ביה מילתא למיזל קמי דיינא
- 29 לערער בהדי עם הארץ שרשאי ב"ד לשגר לו דברים על ידי שלוחי בית דין דכבוד תורה עדיף, אבל כהן גדול אפי'
- 30 זה גנאי לו ולפיכך ממנה אנטלר, ובדברי הרב אלברגלוני ז"ל סיוע למה שכתבנו.
- 31 חידושי הריטב"א מסכת שבועות דף ל עמוד א
- 32 וכי תימא אשה לאו אורחא משום כל כבודה בת מלך פנימה. מכאן דן הרב נ' מיגאש ז"ל דנשים יקרות דתבעי להו
- 33 לדינא לא מזלזלינן בהו למיתי לבי דינא אלא משדרינן להו שלוחי בית דין, ודביתהו דרב הונא דאתאי לבי דינא לא
- 34 רצתה שימנו לה שליח, וכתב שכן היה דן רבו רבינו אלפאסי ז"ל, ואין להם ראייה מכאן דתלמודא אשה לאו אורחא
- 35 קאמר שהעולם נוהגים בהם כבוד בכך, אבל מי יימר שאם לא רצה התובע לא נכון אותה לבא.

- 1 ועוד נראה להרא"ם ורבו ז"ל שאין ממנין אנטלר לנתבע אלא הוא עצמו בא לבית דין, אלא אם כן הוא חולה או
- 2 אשה יקרה ששולחין להם שלוחי בית דין אבל אנטלר לא, וטעם דבריהם [דדוקא] התובע הוא שיכול למנות מורשה
- 3 משום דהא אמר ליה זיל דון זכי וכו' והוה ליה כתובע עצמו ובעל דבר הוא, אבל בנתבע דליכא למימר הכי צריך
- 4 הוא לבא לבית דין או שישמעו שלוחיהם טענותיהם לקיים מה שנאמר ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה',
- 5 ויש נותנין עוד טעם אחר שמא האנטלר יוסיף טענה מעצמו של שקר או ישנה מעצמו וגם הנתבע מעיז פניו שלא
- 6 בפני בעל דינו לשנות מן האמת, וכן דעת קצת הראשונים ז"ל וגם הרמב"ן ז"ל מבעלי סברא זו לפי לשון פירושיו.

- 7 אבל רבים מן האחרונים ז"ל כתבו דנתבע ממנה אנטלר ושלוחו כמותו ולפני ה' קרינא ביה, ולשנות בשקר לא
- 8 חיישינן שהאנטלר לא ישנה להיות חוטא ולא לו, ובעל דבר נמי כבר הוא יודע דבשעת השבועה יצטרך לבא לבית
- 9 דין שאין אנטלר לשבועה, וכן נראה בירושלמי דגרסינן בפרק כהן גדול (סנהדרין פ"ב ה"א) על מה ששינינו כהן גדול
- 10 דן ודנין אותו ניחא דן דנין אותו אמאי וימנה אנטלר, הגע עצמך שיש שבועה עליו אנטלר לשבועה, ע"כ, ופירושו וכי
- 11 יש אנטלר לשבועה דאלמא ממנין אנטלר חוץ מלשבועה בלבד, ויש דוחין דההוא דוקא בכהן גדול שאין כבודו לבא
- 12 לבית דין ולא אפילו לשלוח לו שלוחי בית דין, ואינו נכון חדא דפריך להדיא וימנה אנטלר, ועוד דלמה אין כבודו
- 13 שילכו לו שלוחי בית דין, אלא ודאי דכל אדם רשאי למנות אנטלר והכא הכי קאמר דכל כבודה בת מלך פנימה ואין
- 14 דרכה לבא לבית דין אלא למנות אנטלר, מה שאין כן באנשים דרובם באים לבית דין ואין רוצים למנות אנטלר, וכן
- 15 היה עושה מורי הרא"ה ז"ל הלכה למעשה בכל יום, וכן אמר לי מורי הרשב"א ז"ל, וליכא למינדא מינה, והרמב"ם
- 16 ז"ל לא דיבר בזה כלום בחיבורו.